

ZAVOD SV. STANISLAVA
Galerija Staneta Kregarja

JANKO ORAČ

Barviti odsevi časov in svetov

Kregarjev in Meršolov atrij, november-december 2020

Slikar in grafik Janko Orač je v svoji osebni in v umetniški biografiji zavezan dvema svetovoma. Prvi svet je povezan z življenjsko potjo – njegov mladostni kraj je Zibika na Kozjanskem, ki ga je zaznamoval zlasti z idiličnim gričevjem in slikovitima romarskima cerkvama na Tinskem, kraj zrele dobe pa je Novo mesto, kjer ga navdihuje skrivnostna reka Krka, objemajoča novomeško zgodovinsko jedro. Drugi svet pa je povezan z likovno potjo – zavezan je tako slikarstvu kot grafiki, ki ju je izmojstril na Visoki šoli za risanje in slikanje v Ljubljani ter na Akademiji za likovno umetnost v Zagrebu. Dva Oračeva svetova, krajevno-biografski in likovno-zvrstni, sta ločena, a tudi sobivata in se na poseben način oplajata. Na razstavi v Kregarjevi galeriji je predstavljen izbor Oračevih likovnih del, ki zajemajo dosežke v slikarskem in v grafičnem polu njegovega ustvarjanja zadnjih let, hkrati pa najnovejša dela, ki na drugačen način povezujejo oba znana likovna principa. To so kolaži, ki so na aktualni razstavi prvič na ogled. Prostorska zasnova razstave v treh delih sledi trem sklopom na način, da so slikarska dela predstavljena v Kregarjevem

atriju, grafična v Meršolovem atriju, v predverju pa so na ogled slikarjevi kolaži.

Janko Orač se je kot ljubiteljski slikar z mnogo prakse z likovnih kolonij, študijskih srečanj in sodelovanj z različnimi umetniki prvič obsežneje predstavil leta 1988 na razstavi v Dolenjskem muzeju. Kmalu nato je stopil na profesionalno likovno pot ter začel s študijem slikarstva in kasneje še grafike. Leta 1993 je nastala njegova slika z naslovom *Ritem modre krajine*, ki pomeni prelom v njegovem slikarstvu, saj je od takrat zavezan abstraktnemu krajinarstvu s poudarkom (kot lahko razberemo že iz naslova slike) na kolorizmu in ritmičnosti podobe. Gre za zgodovinsko slogovno linijo slovenskega pejzaža, ki ji s prehodom v ekspresivno abstrahiranje vidnega sledimo od Riharda Jakopiča in Franceta Kralja dalje, pa vse do Staneta Kregarja kot pravega pionirja abstraktnega slikarstva na Slovenskem, ki je vselej ostal zavezan vtisom iz narave, a jih je podredil likovnim prvinam in ustvaril osebno interpretirano umetniško vizijo. S postavitvijo abstraktnih krajin Janka Orača v Kregarjev atrij se ta linija na posrečen način

Iz cikla TINSKA GORA II, 2018, akril pl., 80 x 160 cm

nadaljuje, razstavljene slike pa razodevajo bistvo Oračeve umetnosti, zavezane temu ikonografskemu motivu. V njegovih slikah zaživijo podobe iz narave, ki so slikarjeve osebne zgodbe, grajene v prevladujočem barvnem tonu (prav posebej ga zaznamujejo modrine), te niansirane ali pa kontrastirane barvne ploskve pa dopolnjuje z ritmiziranimi likovnimi akcenti, kot so pike, črte in rastri. S temi elementi sliko kompozicijsko uravnoteži in ji da likovno napetost, večkrat pa posamezne nepovezane slike združi v diptihe, triptihe ali poliptihe in z njimi ustvari novo likovno celoto. Sorodno

kot Kregar tudi Orač nadgrajuje svoja platna s poetičnimi naslovi slikarskih ciklov, med njimi *Neskončna reka*, *Angelska gora* in *Tinska gora*, ki delujejo metaforično, a hkrati vemo, da izhajajo iz slikarjevega kozjanskega in novomeškega miljeja ter da se v njih zrcalijo tudi otroški vtisi neokrnjene narave in elementarne povezanosti z njo.

V grafičnem opusu je Orač segel še dlje in svoj likovni jezik nadgradil v grafičnih tehnikah lesoreza, jedkanice, suhe igle in še drugih klasičnih tehnik, ki segajo od monokromnih grafik manjših formatov z

več grafičnih značilnosti do reprezentativnih barvnih grafičnih odtisov z več odmevi slikarskih ambicij. Njegove naklade grafik so majhne, nekatere celo unikatne, večkrat pa jih povezuje v grafične mape in jih posveti določeni temi, obletnici ali dogodku. Grafike iz ciklov *Prepletanja* in *Odtisi iz globin*, s katerima se predstavlja tudi na aktualni razstavi, so poetične abstrakcije, ki prav tako kot slike odzvanjajo podobe iz umetnikovega domačega predstavnega okolja. Slikarsko platno in grafični list pa sta že po naravi zavezana dvodimenzionalnosti, zato ju je skozi postopke umetniškega ustvarjanja Orač želel nadgraditi s plastenjem likovnih prvin in materialov. Na barvna polja, naslikana na platno, je sprva zarisoval posamezne grafične likovne elemente, princip grafizmov pa je nato razvil z lepljenjem izrezkov iz lastnih grafičnih odtisov na monokromne slikarske površine. Tako je nastal nov cikel kolažev z naslovom *Omizja*, ki je v nasprotju s spontano gestualnostjo slikarskih del trdno kompozicijsko dizajniran. Osrednji objekt teh podob je kvadrat oziroma pravokotnik, ki asociira na mizo, kar prinaša

raznolika sporočila. Omizje lahko razbiramo konkretno ali pa metaforično, pomeni pa v življenju posameznika, družine in širše skupnosti temeljni povezovalni element bodisi z vsakdanjimi obredi prehranjevanja ob družinski mizi ali pa poglobljenih religijskih elementov duhovnih zbiranj ob oltarni mizi. Barvni vtis v ciklu omizij je monokromen z izključno črno, belo in rdečo barvo, slednja pa s krvavo konotacijo še dodatno asociira na omizje kot žrtvenik. Omizja so vselej kraj zbiranja, a pri Oraču so omizja prazna, kar morda odslikuje prav današnji trenutek zdravstvene krize s svetovno epidemijo, ko so omizja ostala prazna in bo življenje moralo postati bolj enostavno. V prvič razstavljenih kolažih lahko torej opažamo dvojen pomen – umetnik se s temi deli razkriva tudi kot duhovni spremljevalec in likovni interpret družbe v specifičnem aktualnem času, v osebni likovni razvoju pa je s kolaži razvil novo poglavje umetniškega ustvarjanja, s katerim povezuje in nadgrajuje dosežke na lastnem slikarskem in grafičnem področju.

Andrej Doblehar

NOVOMEŠKO OMIZJE I, 2020, kolaž, akril pl., 140 x 70 cm

JANKO ORAČ, diplomirani slikar in univerzitetni specialist grafik

Rojen je bil 3. junija 1958 v Celju, otroštvo pa je preživel v Zibiki. Leta 1997 je diplomiral na Šoli za risanje in slikanje, visoki strokovni šoli v Ljubljani, pri prof. Dušanu Kirbišu. Zaključil je podiplomski študij umetniške grafike ALU v Zagrebu pri prof. Nevenki Arbanas ter pridobil naziv univerzitetni specialist grafik. Najobsežnejše preglede svojega zdaj že štiridesetletnega ustvarjalnega dela je imel leta 1999 in 2008 v Galeriji Dolenjskega muzeja Novo mesto, leta 2002 v Galeriji sodobne umetnosti v Celju, leta 2011 v Koroški galeriji likovnih umetnosti Slovenj Gradec in leta 2018 pregledno razstavo grafik v Jakčevem domu Dolenjskega muzeja Novo mesto. Za svoja dela je prejel številna priznanja doma in v tujini. Ustvarja na področju slikarstva, risbe, grafike in prostorskih postavitev. Med letoma

2003 in 2016 je bil likovni urednik revije Rast, kjer je predstavljal številne likovne ustvarjalce z območja Dolenjske, Bele krajine in Posavja. Je avtor in ustanovitelj likovnih simpozijev Novomeški likovni dnevi, Zibika – Tinsko in Valvasorjevi mednarodni grafični dnevi. Živi in ustvarja v Novem mestu in Zibiki. Je član DLUD in ZDSLJU. Vrsto let se udeležuje slikarskih kolonij in simpozijev po Sloveniji in v tujini (Hrvaška, Poljska, Avstrija in Španija). V zadnjih letih je bil gost številnih grafičnih bienalov in trienalov v tujini (Split, Livno, Bitola, Varna) ter drugih mednarodnih razstav.

Doslej je izdal več grafičnih map: VEČNOST TRENUTKA (Josip Osti), 2003; REKA POETIČNIH PODOB (Ivan Gregorčič, Marjanca Kočevar, Milan Markelj), 2007; Grafična mapa EX LIBRIS, Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto, 2012; SVETLINE NAD MESTOM (Dragotin Kette, Miran Jarc, Severin ali Šali), 2015.